

פרטיות

ההתפתחות הטכנולוגית שכללה את היכולת לפרסם ולהפיץ מידע, אך עם זאת הולידה שלל אפשרויות חדשות לפגוע בזולת על-ידי חדירה לפרטיותו. מעשים כמו ביוש פומבי, או פרסום תמונות מביכות של אדם אחר, אסורים בבירור; אולם במצבים רבים יש תועלת בפרסום נזקים ועוולות, או בחשיפת מידע אישי על אדם שיכול להציל חיים. יש לברר - באילו מצבים מותר לחדור לפרטיותו של אדם ובאילו אסור? באילו נסיבות אין לפרסם מידע אישי, ובאילו נסיבות הדבר מותר ואפילו חובה?

הקדמה: ערכה של שמירת הפרטיות

הדרכת התורה היא להיזהר בכבודו של אדם ולא לספר בגנותו, אף אם הדבר אמת. המקור הבולט, שממנו למדו חז"ל הלכה והדרכה, הוא תמר, כלתו של יהודה: גם כאשר יהודה הורה להוציא אותה לשרפה בעוון זנות, והיה באפשרותה לפרסם את האמת ולהציל את עצמה, היא בחרה שלא לעשות זאת, והעדיפה לעלות על המוקד ובלבד שלא תפגע בכבודו של יהודה. מכאן למדו חכמים ש"נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים" (ברכות מג, ב).

הפצת מידע על הזולת, כגון פרסום ציטוטים וצילומים העלולים להביכו, עלול לגרום לנזקים שונים, אך קודמת לכולם הבעיה שבעצם החדירה לעולמו הפרטי של האדם. גם אם הנפגע אינו מודע לחדירה לפרטיותו, ועל פניו לא נגרם לו צער. מסיבה זו חייבו חז"ל להקים מחיצה בין שתי חצרות צמודות, על מנת

שהשכנים משני הצדדים לא יזיקו זה לזה בראייתם, "משום לשון הרע ומשום צניעות"²⁶. הטעים את יסוד חובת המחיצה בעל שולחן ערוך הרב:

ואפילו בעסקיו ומעשיו של חבירו שאין בהם חשש היזק עין, אם עושה בביתו וברשותו, אסור לראות שלא מדעתו, כי שמא אינו חפץ שידעו ממעשיו ומעסקיו (חושן משפט, הלכות נזקי ממון, יא).

טעם ההקפדה על המרחב האישי אינו הצורך למנוע פגיעה והיזק בלבד, אלא עומק הדבר הוא הכבוד שצריך כל אדם לרחוש לסוד, לאינטימי ולפנימי שבנפשו שלו ובנפש זולתו.

על מנת לחיות חיי אמונה, על האדם לכוון את מבטו ואת עיסוקו - פנימה. על ידי יצירת אינטימיות עם עצמו, עם עולמו הפנימי, יוכל להגיע להשראה, מתוך כך לקדושה, ומתוך כך יוכל להוציא מן הכוח אל הפועל את הביטוי הפרטי הייחודי לו. בהיבט זה, כל חשיפה ציבורית של עולם פנימי, כל החצנה של פנימיות, סוגרת את העולם הפנימי, האישי והאמתי תחת מנעולים כבדים, ומונעת את התפתחותו. במובן מסוים יש בזה חילול הקודש, בדומה למעילה ברכוש של הקדש, שגורמת לו לצאת לחולין.

א. שמירת הפרטיות

בעידן הטכנולוגי, התרבו האפשרויות לפגוע בתחומים שונים של הפרטיות, ויש לדלות מן המקורות את היחס ההלכתי הנכון

26. בזמן חז"ל ואף אחריהם, נהגו לנצל את החצרות לעשיית רוב הפעולות כמו כביסה, בישול וכדומה. כיום השתנו שימושי החצר ואין השימוש בה תדיר ואינטנסיבי כל כך, לכן עשוי גם הדין להשתנות, כפי שיובא בהרחבה בהמשך.

למקרים אלה. אין במקורות התייחסות ישירה לפריצה לחשבונות מחשב, לתמונות אישיות בטלפון וכדומה, אך אפשר להסיק את הדין מתוך איסור רכילות, דין היזק ראייה וחרם רבנו גרשום.

לא רק על הזולת מוטל שלא לחשוף את פרטיות זולתו ולשמור עליה מכל משמר; גם על האדם עצמו מוטלת חובה זו. עליו לשקול באיזה פורום לומר דברים אישיים ובפני מי לחשוף את סודותיו. על זאת הזהיר שלמה המלך: "גם במדעך מלך אל תקלל, ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר, כי עוף השמים יוליך את הקול, ובעל כנפים יגיד דבר" (קהלת י, כ). וגם חז"ל הזהירו ואמרו "אזנים לכותל" (ויקרא רבה, לב, ב).

מה אם הפרטיות נחשפה כבר? גם אם כבר נחשף מידע אישי על אדם מסוים בידי אחרים, עדיין מוטל איסור על כל אדם אחר לשתף פעולה עם החשיפה ולהעביר הלאה את המידע. לכן אין להעביר או לשתף כל הודעה או פוסט שיכולים לגרום צער לאדם. גם אם המידע יצא כבר מכלל שליטה והתפרסם (ולכן מצד דיני רכילות, אין בהעברתו איסור), עדיין יש דרישה הלכתית לוודא שהעברת התוכן אינה נגועה ברצון לגלות זאת ברבים וללעוג או לצער את הזולת, כפי שכתב בבהירות הרמב"ם:

אם נאמרו דברים אלו (של לשון הרע) בפני שלושה כבר נשמע הדבר ונודע, ואם סיפר הדבר אחד מן השלושה פעם אחרת אין בו משום לשון הרע, והוא שלא יתכוון להעביר הקול ולגלותו יותר (הלכות דעות ז, ה).

ומה אם לנפגע אין בעיה עם הפרסום? במקרה שהנפגע שותף לפרסום, או שגילה דעתו שהוא מתייחס לעניין בהומור, והוא אינו פוגע בו, אפשר להקל. אמנם אפילו במקרה כזה, אם מדובר בפרסום מביש או מצער במיוחד, איסור הפרסום והעברת התוכן

עומד בעינו - שכן אף שיכול אדם למחול על כבודו או לגרום בושה לעצמו, אינו רשאי לבזות את עצמו.

מידע אישי

רבנו גרשום הזהיר מפני פתיחת מכתב ללא רשות, אף אם אין בתוכנו דברים מביכים (ר' באר הגולה יורה דעה, סו"ס שלד). אזהרה זו מודגשת בספר שערי תשובה לרבנו יונה (שער ג, רכה):

וחייב אדם להסתיר הסוד אשר יגלה אליו חברו דרך סתר, אף על פי שאין בגלוי הסוד ההוא ענין רכילות, כי יש בגלוי הסוד נזק לבעליו וסבה להפר מחשבתו, כמו שנאמר: "הפר מחשבות באין סוד" (משלי טו, כב). והשנית, כי מגלה הסוד אך יצוא יצא מדרך הצניעות, והנה הוא מעביר על דעת בעל הסוד. ואמר שלמה עליו השלום: "גולה סוד הולך רכיל" (משלי כ, ט).

הצצה לטלפון או למחשב: הוראה זו נכונה לכל פריצה לפרטיות הזולת, כולל במדיה האלקטרונית. לכן אין להציץ בתכתובת של אדם אחר, אף אם התרשל והשאיר את התכתובת פתוחה על צג המחשב או הטלפון. אם נתן אדם את הטלפון שלו לחברו לשם שיחה, אין החבר רשאי לחטט בהודעות או בתמונות אישיות השמורות בו. לדעת כמה פוסקים, אפשר להסיק מחרם רבנו גרשום כי יש הקפדה על כל חשיפה של מידע פרטי, כולל נתונים "יבשים", כאלו שאין בחשיפתם ביזוי או צער. למשל, מי שמקפיד שמספר הטלפון הנייד שלו יישאר חסוי, יש בעיה הלכתית לחשוף את המספר שלו. כל שכן שאין לחשוף נתונים שיכולים לגרום נזק כספי לאדם, כגון את מספר כרטיס האשראי שלו, או מידע על הרגלי צריכה, שיכול לשמש כלי בידי אנשי פרסום להפעלת לחץ לרכישות מיותרות וכדומה.

האזנות סתר: האזנת סתר יכולה להתבצע בציתות לשיחה כשהמדבר אינו מודע לכך, או על ידי אמצעים טכנולוגיים מתקדמים החודרים למרחב הפרטי של האדם. כל הפעולות הללו אסורות בשל פגיעה בפרטיות. עם זאת, מכיוון שכיום רבים משתמשים באפליקציות המקליטות שיחות באופן אוטומטי, יש להניח כי נוצרה מודעות ציבורית להקלטת שיחות, אשר יוצרת מעין הסכמה שבשתיקה להקלטת השיחה בידי מי ששותף לה. כמובן אין בזה הסכמה לפרסום השיחה, והדבר אסור משום "ואהבת לרעך כמוך" ואונאת דברים (צער)²⁷.

אמנם חוק הגנת הפרטיות מתיר למי שהיה צד בשיחה לפרסם אותה, וכן מתיר פרסום במקרה שיש עניין לציבור, אך אין זו דרכה של ההלכה, והמפרסם עובר איסור בזה.

ב. פרסום למניעת נזק

אף ששמירת הפרטיות היא ערך הלכתי, פעמים שיש צורך דווקא לחשוף את קלונו של אדם, על מנת שלא ייפגעו ממנו אחרים. למשל: מי שנפגע מבעל מקצוע שרימה אותו, ויודע על אדם המעוניין לעבוד עם אותו בעל מקצוע, עליו לספר את אשר ארע. עם זאת, עליו להיזהר שלא להגזים, או לצרף פרשנויות שאינן מוכרחות, אלא למסור רק את העובדות כהווייתן. הדבר נכון גם לגבי שידוכין - מותר לגלות פרטים בעייתיים, שעל פי רוב נחשבים לפגם. גם במקרה זה, על המספר להיות זהיר ולדייק

27. ר' מאירי בבא בתרא ב, א: "אין חוששין להזק שמיעה, שסתם בני אדם נוהרים בדיבורם הם".

בעובדות, וכן להזכיר את הפרטים הטובים על מנת שהדברים יילקחו בפרופורציה נכונה.

שימוש במידע אישי ובהקלטות: הקלטה יכולה לשמש ראייה במקרים שבהם אדם רוצה לשנות מהאמת ולהתכחש להסכמות שנתן. במצב זה, כאשר אדם עלול להיפגע שלא כדין ובידו למנוע זאת, יש היתר נקודתי לחשוף גם חומרים אישיים. למשל: לפתוח מכתב שידוע כי יש בו מידע שקרי, או לצותת למנהל המנסה "לתפור תיק" לעובד.

דוגמה נוספת מתחום שונה לגמרי: כאשר אחד מבני הזוג חושד במשנהו שהוא אינו נאמן, ויש אחיזה לחשד זה, מותר לו לצותת או לעיין בהודעות אישיות בטלפון הנייד על מנת לברר את החשד. אמנם, על פי חוקי המדינה, אין אפשרות להתבסס על ראיות אלו בבית המשפט, כי הן הושגו על ידי פגיעה בפרטיות, אך בית הדין הרבני נוהג אחרת.

תועלת מול נזק: גם כאשר עקרונית הפרסום השלילי מותר, מחמת התועלת הציבורית שבו, יש להביא בחשבון את מידת הנזק שייגרם. למשל: מי שקיבל בחנות מסוימת שירות קלוקל, שגרם למשך זמן קנייה ארוך הרבה מעבר למקובל בקנייה כזו - אינו רשאי לפרסם משוב שלילי על החנות ברשת האינטרנט, מפני שהנזק שייגרם לחנות מחמת הפרסום גדול לעומת הבעיה של חוסר שירות יעיל. מובן שאם מדובר על בעיה חמורה, של אמינות וכדומה - השיקול של טובת הכלל גובר, אך אם בסופו של דבר המוצר תקין והנזק שנגרם מסתכם בבזבוז זמן בלבד - אין היתר להכפיש את החנות, שכן כתוצאה מהמשוב השלילי לקוחות עשויים שלא לבוא לחנות כלל, והרי זה נזק שאינו מידתי. דוגמה נוספת: המחאה שחזרה מפני שלא היה לה כיסוי.

אין היתר לפרסם את שם בעל ההמחאה ברבים, הן מפני שיכולה להיות סיבה מוצדקת למקרה, והן מפני שהנזק הצפוי גדול בהרבה מהתועלת. אך אם מדובר בבעיה של זיוף ומרמה, חשוב לפרסם זאת.

פרסום מידע על נבחרי ציבור: במשטר דמוקרטי יש תפקיד חשוב למידע שהציבור מקבל על מנהיגיו, אך אין זה אומר שיש היתר גורף לפרסם כל מידע שהוא על נבחרי הציבור. פרסום מידע על נבחרי ציבור צריך להיבחן במשקל התועלת הציבורית אל מול הנזק האישי. בכל מקרה הפרסום חייב להיות מדויק, ללא פרשנויות, ומתוך כוונה לטובת הציבור.

פרסום למען השגת צדק

במקרה שיש לאדם דין ודברים עם זולתו, ואחד מבעלי הדין מסרב להגיע להידיין בבית הדין, וכך מונע את הוצאת הדין לאור וגורם הפסד לזולתו - רשאי בית הדין להתיר את פרסום הדבר, על מנת לדחוק בו לקיים את מחויבותו (חפץ חיים, לשון הרע כלל ד, ח). כוח זה מסור לא רק לבית הדין, אלא אף לגורמים נוספים, כגון ועד בית: במקרה שהוועד התרה כמה פעמים בדייר לשלם את חובו והוא טרם עשה זאת, רשאי הוועד להודיע לכל הדיירים שדייר זה אינו משלם, מתוך כוונה שהלחץ החברתי ידחיק בו לשלם את חובו לוועד. ניתן גם להשתמש באיום בפרסום, במקרה שזו הדרך היחידה לגרום לאדם שמתנער מהתחייבות ברורה לשלם (ר' שו"ת פנים מאירות ב, קנה).

דרך זו מותרת רק כאשר כל האפשרויות האחרות מוצו, ולאחר בחינה מדויקת של ממדי הפרסום, כך שהפגיעה בכבודו של החייב תהיה המינימלית ביותר.

במקרה שמדובר על **חשדות** למרמה, הדרישה ההלכתית מחמירה יותר, והפרסום יהיה מותר רק אם תהיה אומדנה ניכרת כנגד החשוד, וזאת מתוך זהירות ודיוק במידע שהתקבל בלבד ללא פרשנויות (חפץ חיים, לשון הרע כלל ז, יג).

סודיות מקצועית

כאמור, במצבים מסוימים מותר לפגוע בפרטיות, על מנת למנוע נזק. פעמים שהרצון למנוע נזק עומד בסתירה לחובת הסודיות המוטלת על בעלי מקצוע, כדוגמת עורך דין, רופא או עובד סוציאלי²⁸. במקרה כזה יש חשש כי גילוי הסוד, אף שנעשה לתועלת, יפגע בעצם קיומם של המקצועות הללו - שכן האפשרות לגלות את הדברים הנאמרים בין בעלי המקצועות ללקוחותיהם עלולה למנוע את פנייתם לקבלת שירותים כאלה. במצב זה יש סתירה בין טובת החברה, שיש לה צורך בקיום מקצועות אלה המחייבים שמירת סודיות, ובין טובת אנשים פרטיים העלולים להיפגע משמירת הסוד.

הדרך לפתור דילמה זו היא לשקול את מידת הפגיעה העתידה להיגרם לאותם אנשים משמירת הסוד. במקרה שמדובר על סיכון, כגון חשיפה של רופא פרטי למחלה של מטופל העלולה להדביק אחרים, אין מקום לחיסיון רפואי. בדומה פסק הרב עובדיה יוסף בנוגע לדיווח למשרד הרישוי, שחובה על רופא למסור פרטים רפואיים של חולה שעלול לסכן בנהיגתו אחרים:

28. למשל, בתחום עריכת הדין קובע החוק: "דברים ומסמכים שהוחלפו בין לקוח לבין עורך-דין ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך-הדין ללקוח, לא יגלה אותם עורך-הדין בכל הליך משפטי, חקירה או חיפוש".

לכן בנידון שלנו שהחולה במחלת הנפילה מעלים ממשרד הרישוי את דבר מחלתו, ויכול להיות שיקבל התקפת המחלה בשעה שהוא נוהג, ועלול הדבר לגרום אסונות בנפש, בוודאי שחובה ומצוה להודיע למשרד הרישוי על מחלתו של זה, כדי שלא יגרום נזק או סכנה לציבור. ואף הרופא שמוזהר על חוק הסודיות הרפואית, באופן שכזה מצוה עליו להודיע למשרד הרישוי, ואין בזה שום חשש איסור (שו"ת יחוה דעת ד, ס).

יש לציין כי לבית הדין מסורה הסמכות להורות לאדם לחשוף מסמכים המצויים בידו, אם לדעתם הדבר מועיל לחקר האמת (שולחן ערוך חושן משפט סו, יט). פעמים שחובת החיסיון המוטלת על איש המקצוע מונעת ממנו להתריע על מעשה איסור. בשאלה כזו דן הרב יעקב אריאל, בעניין חובתו ההלכתית, של עובד סוציאלי, לחשוף את המידע על בגידה של אישה בבעלה (שו"ת באהלה של תורה א, עט ו' שם סי' פג). מסקנתו היתה שהשיקול הציבורי (-השמירה על המקצוע) יכול להצטרף לשיקולים למניעת הפרסום - כגון המשקל ההלכתי שיש לעדותו של העובד הסוציאלי, שלא ראה את המעשה בעיניו והוא רק עד אחד, כך שמצד ההלכה אין הוא נאמן לאסור אישה על בעלה.

חשש לפיטורין בעקבות גילוי סודות: יש לקחת בחשבון גם את ההיבט הכלכלי הנלווה לגילוי סוד מקצועי, שכן מעשה זה עלול לגרום לפיטורין: נטיית הפוסקים היא שאין אדם חייב להקריב את פרנסתו לשם טובת אחרים על ידי גילוי סוד מקצועי, אלא אם כן יש במידע הנמצא אצלו חשיבות מיוחדת, כמו הצלת נפשות או מניעת נזק גדול לציבור. כיום, המודעות לשמירה על סודות מקצועיים גדולה, ולכן עובד נדרש לחתום על התחייבות שחומר רגיש לא ייצא ממנו החוצה בשום צורה שהיא, כולל סודות מקצועיים (ולא אישיים) שפרסומם יכול להסב

נזק רב לחברה. הפוסקים כתבו שאף אם לא היתה דרישה כזו, העובד מחויב עדיין לסודיות, וגם אינו יכול לעזוב את תפקידו ולהשתמש בסודות מקצועיים שאליהם נחשף במסגרת עבודתו

(שו"ת שבט הלוי ד, סו"ס רכ).

פרסום שקרי בתעמולת בחירות

שאלה: האם מותר, לפני בחירות, להשחית פרסומים של מפלגה, שיש בהם פרסום שקרי והוצאת שם רע על אחד המועמדים?

תשובה: נקדים ונאמר כי תקופת הבחירות היא זמן לשיח פורה על נושאים עקרוניים בציבוריות הישראלית. בלתי אפשרי לנהל שיח כאשר צד אחד מאיים על צד אחר או כופה עליו לשנות את דעתו. הדרך הלגיטימית היחידה לנהל שיח היא לנסות ולשכנע את הצד האחר בצדקת הדרך. במסגרת זו, אין מקום לשיח רדוד ושטחי, התוקף מועמד באופן אישי. יש מקרים חריגים שבהם ההתקפה האישית קשורה ישירות ליכולת התפקוד של המועמד, מבחינה מעשית או ערכית, אך גבול דק עובר בין דברים על אנשי ציבור המותרים בפרסום ובין איסור הלבנת פנים. הזהירות נצרכת תמיד, אך במיוחד בפרסום ציבורי, אשר יכול לגרום לנזק בלתי הפיך לשמו הטוב של אדם.

לכן על פי הלכות לשון הרע, המפרסם חייב לבדוק שני דברים חשובים: ראשית - את אמינות מקורות המידע שלו, ושנית - את מידת התועלת שהציבור יפיק מהפרסום. זאת כשם שבנוגע לשידוך יש חובה לספר לתועלת גם פרטים שאינם טובים (כמובן, בהקשר הנכון ובמינון המתאים).

מכאן לעצם השאלה: בהנחה שאכן הפרסום שקרי, יש מקום לדון בשאלה מצד מצוות תוכחה. על אדם מישראל מוטלת אחריות למנוע

מעשי איסור. מובא בגמרא היתר לפגיעה בממון הזולת כדי להציל אותו מעברה (ר' ברכות כ, א), אולם פעולה חריגה זו מותרת רק אם היא נובעת ממניע טהור ונעשית לשם שמים. נראה שבזמן בחירות תנאי זה אינו מתקיים, כי יש מניעים נוספים לפגיעה בפרסומי המפלגה המתחרה. בנוסף, יש לחשוש שפגיעה כזו תגרור תגובה דומה מהצד השני, ואי אפשר לדעת היכן הדברים ייעצרו.

לסיכום: בזמן בחירות יש להיזהר מפרסום בלתי מבוסס, אשר יכול לגרום נזק גדול ולפעמים אף ללא יכולת תיקון. מנגד, לקרוע דפים עם פרסום שקרי - מותר רק כאשר המניע טהור. לכן בהקשר של בחירות היתר זה אינו חל.

ג. כבוד האדם

לשמירת כבודו של אדם יש ערך רוחני, כיוון שאדם נברא "בצלם אלוקים". על זאת כתב הרב קוק:

גדול כבוד הבריות מצד עצמו, מצד שהוא מורה על יתרון נשמת האדם, שהכבוד הוא מחובר עמה. ועל כן כל בזיון שמזדמן לאדם, יש בו משום הורדת ערכו האנושי בכלל, וגורם הוא על ידי זה גם השפלה כללית בערכי חייו הרוחניים כולם. (עולת ראייה חלק א, עמ' עח).

גילוי מידע מהעבר: הדאגה לכבודו של אדם מחייבת זהירות בין השאר מפני חשיפת עברו (ר' שולחן ערוך חושן משפט רכת, ד; חפץ חיים, לשון הרע ד, א - בהנחה שחזר בתשובה) כפי שכתב בשו"ת מנחת יצחק:

מי ששואלים אותו, על מי שנודע לו שעבר עבירה גדולה בנערותו, ומאז לא נשמע ממנו מאומה, והוא עוסק בתורה - אין לגלות לשואל, אבל אם חטא כמה פעמים ולא נתברר

שעשה תשובה צריך לגלות לשואל מזה, ואם עשה תשובה עדיין למיחוש מיהא בעי (ו, קלט).

תיקון בקריאת התורה: פגיעה בכבודו של אדם יכולה להיגרם לפעמים גם מהקפדה על עניין הלכתי. יש לבחון בכל מקרה אם על פי דין ראוי וצריך להעיר על אותה הלכה, או שעל פי ההלכה אין להעיר באותו מקרה. למשל: יש טעויות בקריאת התורה שמחייבות לתקן את בעל הקורא. במקרה של טעות גמורה מחזירים את הקורא, אף שלכאורה נגרמת לו כך בושה, ואין בזה משום הלבנת פנים, מפני שהקורא יודע - או צריך לדעת - לקבל כל תיקון טעות בהבנה, ועל דעת כן עלה לקריאת התורה. אמנם במקרה שהטעות איננה כזו שמחייבת את החזרת בעל הקורא - יש לחשוש להלבנת פניו ואין לתקנו (שולחן ערוך אורח חיים קמב, א)²⁹.

ביוש פומבי (שיימינג)

שיימינג, או "ביוש פומבי", הוא חשיפת מידע ופרטים אישיים על אדם מסוים, באמצעות מחשבים, טלפונים סלולריים ואמצעים טכנולוגיים נוספים דרך רשת האינטרנט, בעיקר ברשתות החברתיות. הכוונה לחשיפה שמטרתה לבייש את אותו אדם, ללעוג לו ולהגחך אותו, לגנות אותו או את התנהגותו, להעביר עליו ביקורת או להוקיעו. מצד הרשתות החברתיות, כל גולש יכול להעלות את מחשבותיו ועמדותיו מבלי לעבור עריכה, סינון או מבט של עין מקצועית. ייתכן שאדם, חברה או מותג לא יידעו כלל שהם מושמצים ומבוזים. לקשיים אלה מצטרפת היכולת לבייש אדם אחר תוך שמירה על אנונימיות או התחזות לאדם

29. להרחבה: הרב אפרים הלבני, "תיקון בעל קורא שטעה", תחומין לו, עמ' 311-309.

אחר. מדובר בתופעה חדשה יחסית, שהנזק שהיא גורמת עולה עשרת מונים על כל פרסום אחר. כבר קרה לא פעם שהתופעה גררה אבדות בנפש, כפי שכבר הזהיר שלמה המלך: "מות וחיים ביד הלשון" (משלי יח, כא). הנגישות, המיידיות והרוחב של החשיפה, וכן העובדה שהמידע גלוי ברשת לאורך זמן, עלולים לגרום נזקים גדולים מאוד לנפגעים, והם חשים בעקבות זאת תחושות קשות של השפלה, רדיפה, פחד ועוד. מידע שמפורסם ברשת האינטרנט נותר מתועד וניתן לחפשו ולמצאו בכל רגע, כך שהוא הופך למעין "אות קין דיגיטלי" תמידי, שאינו מאפשר למידע לחלוף ולהישכח.

ביוש לתועלת: כיוון שמדובר בפרסום המזיק בעוצמה רבה כל כך, יש להקפיד מאוד על הכללים שכתב ה"חפץ חיים" בעניין פרסום לשון הרע לתועלת. שתי הדרישות המרכזיות בהם: להוכיח את האדם שמספרים עליו ולהתריע בפניו לפני שפותחים בפרסום ציבורי נגדו, ולבדוק אם אין חלופה אחרת להשגת התוצאה המבוקשת.

רק לאחר שנבחנו תנאים אלו היטב, ניתן להשתמש בשיימינג להשגת התועלת הרצויה, ובלבד שמניע הפרסום הוא טהור, כפי שניסח זאת החפץ חיים (כלל י, ה):

שיכוון לתועלת... ולא להנות חס ושלום מהפגם ההוא שהוא נותן בחברו, ולא מצד שנאה שיש לו עליו מכבר.

במצבים מסוימים אפשר להשיג תועלת מהתפוצה הרחבה, המאפשרת להפעיל לחץ ולהפסיק מעשי עוול, כפי שמבואר בגמרא שהכריזו על אנשים בעייתיים כדי שיחדלו ממעשיהם³⁰.

30. למשל: לפי הגמרא (מגילה כה, ב) מכריזים על מי "שיוצאות עליו שמועות

ואכן, בית הדין הרבני השתמש בשיימינג כדי ללחוץ על סרבן גט לשחרר את אשתו מכבלי עגינותה. כך כתב הדיין הרב אברהם מאיר שלוש מבית הדין הרבני חיפה:

הוא הותרע. הוסבר לו. שכנעו אותו... ולכן בית הדין החליט לפרסם בכל מקום אפשרי את תמונת הבעל, פרטיו וכתובתו, וכן כל פרט אחר. בית הדין פונה לכל מי שבידו לשכנע את המשיב להתגרש בהקדם³¹.

צילום אדם שלא מדעתו

בעידן המודרני התיעוד תופס חלק חשוב בחוויה ובעשייה. בנוסף, רוב המקומות הציבוריים מצולמים באופן קבוע. המודעות למצב הנתון יוצרת מעין הסכמה עמו, ולכן אין מקום לטענה על צילום ללא רשות במרחב הציבורי; אך אין בזה הסכמה לפרסום תמונה שיכולה לגרום מבוכה למצולם.

בנקודה זו יש הבדל בין התפיסה ההלכתית לזו המשפטית, בנוגע לחשיבות של זכות הציבור לדעת. לדוגמה: בית המשפט התיר לפרסם תמונה של חסיד שעמד בדוכן הפצה של יהדות, כשמאחוריו פרסומת לא צנועה (והיה בפרסום זה כדי להביך את אותו אדם שצולם). סיבת ההיתר היתה כי יש בפרסום עניין ציבורי³². נימוק זה איננו שיקול על פי ההלכה.

רעות ושנאות שהוא נואף" (רש"י שם), וכן מכריזים בפרהסיה על אדם שאינו זן את ילדיו הקטנים (כתובות מט, ב).

31. מובא במאמרו של הרב יהודה זולדן, "ביוש פומבי ברשתות חברתיות", תחומין לז, עמ' 294.

32. 1974/04 בית משפט השלום בתל אביב. פורסם בעיתון בשבע, תמוז התשס"ו.

היזק ראייה

חובה על שכנים למנוע פגיעה זה בפרטיותו של זה. יסודה של חובה זו בתקנת חז"ל שנועדה לשמור על צניעות ופרטיות. לפי המשנה הראשונה במסכת בבא בתרא, מוטל חיוב על בעלי חצר משותפת לבנות יחד מחיצה באמצע החצר, על מנת להסתיר את השימושים הפרטיים האישיים של כל אחד מפני שכנו. הסיבה לחיוב זה נקראת **היזק ראייה**. תקנה זו הובאה להלכה ותקפה גם כיום (חשוקי חמד בבא בתרא, ב). לכן יכול שכן לכפות את שכנו להשתתף עמו בהוצאות של בניית מחיצה באופן המקובל באותו מקום.

אמנם יש דעה כי כיום, כשעיקר השימוש הוא בבית, ואילו בחצר משתמשים רק לעניינים מעטים שאינם מצריכים הגנה מפני היזק ראייה, אין זה המצב שלגביו תיקנו חז"ל חובת מחיצה³³.

מכל מקום, מוסכם על כולם שאסור לאדם להציץ לתוך רשותו של חברו. בכלל זה אסור להטיס רחפן המסוגל להעלות תמונות מחצרו או מביתו של אדם אחר, אלא אם כן החצר הפרטית חשופה בכל מקרה לעין כל. באותה מידה אסור להתקין מצלמות המכוונות לרשות פרטית של אדם אחר. אולם צילום ברשות הרבים לא נאסר, מפני שכאמור אדם ידוע שיש מצלמות במרחב הציבורי, ועל דעת כן אנשים מסתובבים ברחוב.

פרסום תמונה ללא בקשת רשות

שאלה: האם מותר לצלם תמונות של אדם בלי ידיעתו, ולהעלות אותן לרשת החברתית בלי רשותו?

33. ר' חזון איש בבא בתרא יב, ג; תורת המשפט, 167.

תשובה: ראשית יש לברר: האם אדם הוא הבעלים על דמותו, ויכול למנוע מאחרים לצלם אותו בלא רשותו?

בשו"ת שלמת חיים (סימן תעה) נכתב שאין לאדם בעלות על דמותו, כי לא נלקח ממנו דבר. לדבריו מותר לצלם אדם גם ללא הסכמתו, ואף לעשות בצילום שימוש מסחרי. אולם יש שחלקו על דבריו ואסרו לצלם ללא בקשת רשות (שו"ת משנה הלכות ז, קיד).

למעשה, נראה שבמקומות ציבוריים, לפי כל הדעות מותר לצלם, אף בלא רשות המצולם. זאת, מכיוון שכל מי שמגיע למקום ציבורי, מודע להיותו חשוף לעין כל, וממילא נחשב כאילו ויתר ומחל על זכותו לפרטיות³⁴. אך בנוגע לפרסום תמונה, אי אפשר לומר שכל מי שנמצא ברחוב מוכן שיפרסמו את תמונתו ומוחל על זה. בייחוד אם התמונה מציגה אדם בצורה מביכה, אשר מביישת אותו בפרהסיה, ודאי שאין לפרסמה (עמק המשפט ד, לו). אף מגרימת צער ונזק עקיף יש להיזהר, שכן פעמים שההקשר של התמונה יכול להביך את האדם, אף אם התמונה עצמה אינה מציגה את האדם בצורה מביכה. מי שרוצה לפרסם תמונות של אחרים צריך לשאול את עצמו, האם היה מוכן שיפרסמו את תמונתו שלו בסיטואציה כזו.

פרסום כזה נאסר מטעם איסור הונאת דברים, המכוון כנגד כל פגיעה רגשית באדם מישראל (עמק המשפט שם). יש שראו בפרסום תמונתו של אדם ופגיעה בזכותו לפרטיות עברה גם על איסור רכילות (חידושים וביאורים פאה א, טז).

לסיכום: מותר לצלם אדם ברשות הרבים אף בלא רשותו, אך אסור לפרסם תמונות היכולות לגרום לפגיעה כלשהי, אפילו בעקיפין. אין לראות בהסכמה של האדם לצילומו רשות לפרסם את התמונה.

34. וכן הביא בספר הליכות בין אדם לחבירו (טו, הערה כו), בשם הרב אלישיב.

הפרדה בין שתי חצרות

שאלה: שכני ואני רוצים לשנות את הייעוד של החניה האחורית שלנו, לגדר אותה מסביב ולהשתמש בה כחצר פרטית. יש בינינו ויכוח על ההפרדה בין החצרות: הוא מעוניין שאשתתף עמו בבניית קיר, ואני מסכים רק לגדר פשוטה.

תשובה: המקרה שלכם נידון במשנה הראשונה במסכת בבא בתרא, שם נאמר שמפני "היזק ראייה" צריכים השכנים לממן יחד מחיצה המסתירה את שימושי החצר. אולם הזמנים השתנו מאז ימי חז"ל: בימיהם החצר שימשה לצרכים רבים, חלקם דברים שבצנעה, ואילו כיום עיקר השימוש הוא בבית, ובחצר נעשים שימושים מועטים³⁵.

אם כן, השאלה היא: האם שינוי המציאות משנה את הדין? יש שכתבו כי כיום "היזק ראייה" שייך רק בנוגע לשימוש בתוך הבית ולא בחצר, ולדבריהם די בגדר כל שהיא לחצוץ בין החצרות³⁶. אולם מדברי הראשונים נראה שהיזק ראייה קיים גם כאשר השימוש מועט, כגון אכילה בחצר לעיתים רחוקות³⁷. בנוסף, יש טענה שהחוק יצר מנהג שכיום אין מקפידים על היזק ראייה, אך נראה שבמקרה הזה, שבו הייעוד החוקי של השטח היה חניה, אין טענה זו רלוונטית. כעין טענה זאת כתב בספר משכן שלום (מילואים ד, ד) בנוגע לשכונות חדשות

35. רש"י, בבא בתרא ב, א ד"ה השותפין: "יש להן חצר בשותפות ובתי שניהן פתוחין לתוכו וכל חצירות ששנו חכמים לפני הבתים הן **ורוב תשמישן בחצר**". וכן דייק מהר"ם בדבריו, אולם בשיטה מקובצת פירש אחרת את דברי רש"י.

36. אתר פסקים, 443: "כפייה לבניית מחיצה בין חצרות", בית דין מצפה יריחו. הדיינים - הרב פז, הרב קרויזר. וכן משמע בחזון איש בבא בתרא יב, ג: "אין אנו רגילים בשימוש צנוע בחצר וסתמא הוא על דעת לפתוח חלון".

37. בספר חשוקי חמד בבא בתרא (שם) בשם הרב אלישיב: "גם בזמנינו יש לנהוג כתקנת חז"ל בעשיית מחיצה בין חצרות פרטיות, שלא לעקור תקנתם".

שתכננו בהן שטחים פנויים בין הבניינים, שאז האוויר והשטחים הסמוכים לחלונות משועבדים להם כי על דעת כן נבנו ונמכרו. אולם באופן שאחד פתח חלון בצורה שאינה מקובלת ושאינה מתוכננת, אין האוויר שלפניו משועבד.

לסיכום: יש חובה משותפת לבנות מחיצה עמידה המונעת "היזק ראייה"³⁸.

ד. תשלום על פגיעה בפרטיות

יש תחומים שבהם רק דיינים "מומחים", דיינים שנשמכו דור אחרי דור עד משה רבנו, רשאים לדון. סמיכת דיינים בטלה בסוף ימי בית שני, ומאז אין בית הדין רשאי לדון, באופן עקרוני, בתחומים אלה. בין תחומים אלה מצוי גם התשלום על בושת או עוגמת נפש. אולם במשך הדורות הועלו אפשרויות שונות לפיצוי על נזקים שאי אפשר לדון, לדוגמה על ידי תקנות הקהל, או על ידי נידוי, שבדרך כלל מביא לבסוף לתשלום. יש שהסתמכו על כוח הפשרה המסור לבית הדין מכוח שטר הבוררות, כדי לחייב בדמי בושת ועוגמת נפש³⁹.

בושת אינה נזק ממוני שערכו ברור, ולכן השומה מורכבת ומשתנה לפי שיקול הדעת של בית הדין. מכיוון שאיננו עוסקים בדיון שקבעה התורה אלא בתקנה שנועדה לגדור גדר, רשאים בית הדין להחליט כיצד לגדור את הגדר, וביכולתם לקבוע את הסכום המתאים לפי שיקול דעתם או להסתפק בהתנצלות.

38. חזון איש, בבא בתרא א, יב, כתב שאין לבנות כותל בהוצאה מרובה, אלא די בכותל ממוצע שימנע היזק ראייה, ובלבד שלא יהיה מחומרים זולים באופן שיצטרך תיקונים כל העת, והדבר מסור לחכמים לקבוע לפי ראות עיניהם.

39. הרב יועזר אריאל, "הצורך ההלכתי בשטר בוררות", תחומין יד, עמ' 152.

אך כל זאת בהנחה שהנתבע אכן מוכן להגיע לדין תורה, אחרת בית הדין ייתן היתר לפנות לבית המשפט, ושם יתקבל כל סכום שיפסוק השופט (חבל נחלתו יג, מה).

תשלום על הוצאת דיבה

שאלה: מנהל חברה פטר עובדת, ובתגובה היא פרסמה בפייסבוק שהוא הטריד אותה. המנהל פנה אליי שאייצג אותו, והמלצתי לו לפנות למשטרה להגיש תלונה, ובמקביל להגיש גם תביעה לבית הדין. מה בית הדין יכול לעשות?

תשובה: אם שני הצדדים מוכנים לבוא לבית דין ולחתום על שטר הבוררות, אזי יש סמכות לבית הדין, מכוח חוק הבוררות, להוציא איסור פרסום, אם אכן הוא אסור על פי ההלכה. אפשר גם לקבוע קנס למי שיפר אותו. בנוגע לתביעת ממון על בושת, על פי רוב בית הדין אינו מחייב ממון על הוצאת שם רע אלא בנסיבות מיוחדות, כשיש כוונה להזיק ונזק גדול ומתמשך.

פיצוי על שימוש בתמונה ללא רשות

שאלה: האם ניתן לתבוע פיצוי כספי על שימוש בתמונה לצרכי פרסום ללא רשות המצולם בה?

תשובה: השימוש בתמונה לצרכי פרסום ללא רשות נעשה שלא כדין, אך אינו מזכה בתשלום⁴⁰. התביעה לפיצוי כספי היתה יכולה להיסמך על דברי המשנה: "כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חברו?".

40. הרב אשר וייס (בתשובה בכתב יד) הוסיף שאם נעשה בתמונה שימוש מסחרי המחייב בפיצוי כספי על פי חוק, יש להתחשב בחוק. נראה שלדעתו

לפירוש הרמ"ך, אין זה צודק שאדם ירוויח מנכסי חברו ללא רשותו (שיטה מקובצת בבא מציעא לה, ב). אף במקרה זה, לכאורה יש לאדם בעלות על גופו, והצלם משתמש בתואר דמותו ללא רשות ולצורך מסחרי, לכן עליו לשלם.

אך למעשה אי אפשר לתבוע תשלום על שימוש בתמונה של אדם, משום ש"זה נהנה וזה אינו חסר" - פטור (בבא קמא כ, א). האדם המצולם לא הפסיד כלום מפרסום תמונתו, ולכן אינו יכול לתבוע תשלום⁴¹.

אם התמונה הביכה את האדם וביישה אותו לעין כל - אזי יש מקום לפיצוי כספי, על פי חיוב בושת דברים, וכן על פי חוק הגנת הפרטיות, בהתאם לשיקול דעתו של הדיין (משפט שלמה ד, מה).

מסרונים מטרידים

שאלה: בתקופת הבחירות קיבלתי הרבה מסרונים מטרידים, ולא היתה לי אפשרות טכנית להסיר את עצמי מרשימת התפוצה. ברצוני לתבוע את השולחים, כי על פי החוק, השולח חייב לאפשר למקבל להסיר את ההודעות הללו, אחרת הוא צפוי לקנס. האם מותר לתבוע את המטרידים בבית משפט?

תשובה: עליך להזמין את המטרידים לדין תורה, ורק אם יסרבו, ניתן יהיה לתובעם בבית משפט (שולחן ערוך חושן משפט כו, א)⁴².

יש בזה משום תקנת בני המדינה, ולכן יש לחוק תוקף הלכתי מ"דינא דמלכותא" (רמ"א חושן משפט שסט, ח).

41. בשו"ת שלמת חיים (תשעג) נכתב שאין דין "נהנה" שייך בתמונה, כי המצלם יוצר את התמונה, ולדבריו אי אפשר להתנגד לצילום.

42. שולחן ערוך, חושן משפט כו, א.

גוף שיודע שאינו מגיע לבית דין, ניתן לתובעו ישירות בבית המשפט. במקרה זה, גם אם בית המשפט יפסוק פיצויים שאינם מחויבים על פי דין תורה, לא תהיה בזה בעיה הלכתית של גזל, אף על פי שלהלכה, אין חובת פיצוי על הטרדה אלא אם נגרם נזק ממשי. הסיבה היא שחוק זה תקף מצד "דינא דמלכותא דינא", שכן הוא נותן מענה לתקנת בני המדינה; יש להניח, שאילו היינו זוכים לסנהדרין כיום, גם היא היתה מטילה תשלומי קנס, לו היתה תופעה של הטרדה המפריעה לכלל הציבור (שולחן ערוך חושן משפט ב, א).

סוף דבר

בעידן הטכנולוגי התרכו האפשרויות לפגוע בתחומים שונים של הפרטיות, ששמירתה היא ערך הלכתי. חז"ל תיקנו תקנות השומרות ומגינות על פרטיותו של אדם, במגוון תחומים. הם אף הכירו בצורך שעולה לפעמים לחשוף את קלונו של אדם, והגבילו זאת רק לצורך ובלית ברירה. הפוגע בפרטיותו של אדם שלא כדין - צריך לפצות את הנפגע, אף שכיום אין בסמכות הדיינים לחייב פיצויים כאלה.

נספח: השוואה בין דין תורה לחוק

פגיעה בשם טוב

פסק דין בית משפט השלום

בית משפט השלום בירושלים פסק פיצויי לשון הרע של 30 אלף שקל למנכ"ל לשעבר של ישיבה בירושלים. את הפיצויים ישלם לו אחד המורים, שבמהלך ויכוח אמר לבעל מקצוע שהוזמן למקום, כי המנכ"ל התנהג לא כראוי עם עובדת. השופטת מרים קסלסי קבעה כי הדברים גררו קונוטציה שלילית של ביצוע עבירות שאינן ראויות, וכיוון שאין שום הוכחה לנכונותם, הרי שמדובר בהוצאת דיבה. הוא הגיע למשרדו בישיבה ונדהם לגלות כי נותק מחשמל. מכיוון שארון החשמל היה ממוקם בחדר נעול, הזמין המנכ"ל מנעולן לפרוץ את הדלת. באותה העת הגיע למקום הנתבע, ועל רקע סכסוך קודם ביניהם, ניסה לשכנע את המנעולן שלא להקשיב לתובע. כחלק ממאמצי השכנוע שלו, אמר הנתבע למנעולן כי התובע התנהג לא ראוי עם עובדת המשרד. בשלב זה המנעולן, שלא רצה להתערב בסכסוך, עזב את המקום.

התובע טען כי הנתבע ייחס לו ביצוע עבירות שאינן ראויות ובכך ביזה אותו ופגע בשמו הטוב, במיוחד לנוכח היותו אדם דתי, נשוי ואב לילדים. הוא הכחיש כי התנהג לא כראוי עם המזכירה והוסיף כי נעילת המשרד היתה מחויבת המציאות לנוכח ההפרעות של תלמידי הישיבה, שהתדפקו בפראות על דלתו. מן העבר השני

טען הנתבע כי הוא חוסה תחת הגנת "אמת דיברתי" שבחוק איסור לשון הרע מכיוון שהדברים שאמר למנעולן היו אמת לאמיתה. לדבריו, נעילת המשרד כשהתובע ומזכירתו בתוכו הביאה ליצירת "ייחוד". הוא הוסיף כי אמר את הדברים מתוקף חובתו המוסרית והחברתית כמורה בישיבה, ולנוכח קיומו של עניין ציבורי בנעשה במוסד הנתמך כספית על ידי הציבור.

בראש ובראשונה השופטת קסלסי הבהירה כי לאמירה של הנתבע יש משמעות חמורה במיוחד, משום שנלווית לה סטיגמה קשה של עבריינות. השופטת ציינה כי אדם סביר ששומע את המילים שהוטחו כלפי אדם שזה הרגע פוטר יפרש את הדברים כביצוע מעשים לא ראויים. על כן קבעה השופטת כי אין ספק שמדובר בפרסום לשון הרע.

בהמשך, השופטת קבעה כי הנתבע לא יוכל ליהנות מהגנות החוק. תחילה, היא ציינה כי הנתבע כלל לא נכח באירוע שהחל את הפרשה (נעילת המזכירה במשרדו של התובע). כלומר, לא היתה לו ידיעה אישית על מה שהתרחש במשרד והוא לא הוכיח בשום צורה כי התובע התנהג בצורה לא ראויה. כמו כן, השופטת דחתה את טענת הנתבע באשר לחובתו המוסרית וקבעה כי התבטאותו היתה על רקע סכסוך בין הצדדים על כוח ושליטה, שירד לפסים אישיים והגיע לכדי עשיית דין עצמי.

השופטת העמידה את סכום הפיצוי על 30 אלף שקל בלבד, וזאת בהתחשב בכך שהיחיד ששמע את הנתבע הוא המנעולן. לפיצוי יתווספו גם הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד של 13,500 שקל.

דין תורה

על פי התפיסה ההלכתית אדם אינו יכול להיות אדיש לאיסורים המתבצעים בסביבתו, ואם ביכולתו למנוע זאת עליו לעשות כן. על המורה בישיבה מוטלת החובה הלכתית מטעם מצוות תוכחה, ולכן טוב עשה שעורר את הבעייתיות של נעילת החדר בידי המנכ"ל מטעם איסור יחוד. במקרה זה שמדובר על נעילת הדלת מבפנים אכן נוצרת בעיה של ייחוד (אלא אם כן היו חלונות שאפשרו לראות מבחוץ את הנעשה בחדר). אם המנכ"ל לא שעה לתוכחה, ניתן אף להוכיח אותו ברבים וזאת על מנת שישנה את דרכו.

החוק האזרחי נותן הגנה למי שמספר עובדות אמתיות, אולם על פי התפיסה ההלכתית אין בזה הגנה, מפני שאיסור רכילות כולל אף אמירת אמת. אולם על פי המתואר בפסק הדין המורה התבטא באופן כוללני ואמר שהמנכ"ל "הטריד את המזכירה". אמירה זו אינה עומדת עם הכללים ההלכתיים שקבע החפץ חיים להיתר של אמירת לשון הרע לתועלת (לשון הרע י, ב). שם מתבאר שיש חובה לדייק ולא להוסיף פרשנות וכן לומר את הדברים מתוך כוונה לתועלת בלבד. לאור זאת אכן המורה עבר על איסור רכילות ואף הכלים את המנכ"ל בפני המנעולן.

הגמרא (בבא קמא צא, א) קובעת כי המבייש בדברים בלבד פטור מתשלום. לכן פעמים שבית הדין מסתפק בפרסום התנצלות ברורה מצד הפוגע. מנגד, אם לדעת הדיינים מדובר על תופעה של הוצאת דיבה, ניתן לחייב תשלום כספי מכוח ההלכה של "מגדר מילתא" (חושן משפט ב) לפי הצורך לגדירת הגדר "למען יראו וייראו".

לסיכום, בית הדין יחייב את המורה להתנצל בפני המנכ"ל ובנסיבות מסוימות יקנוס אותו על מנת ליצור הרתעה.

פרסום פוסט פוגעני

פסק דין בית המשפט בתל אביב

בבית המשפט בתל אביב (ע"א 16-05-26770) נידונה תביעה של מטופל, עורך דין במקצועו, הוא פנה למרפאה לאחר ניתוח לשיפור ראייה בלייזר והתלונן על תחושת גוף זר ואודם בעין שמאל. הוא הוזמן למרפאה ביום שאיננו מיועד לקבלת קהל, אך לא נבדק משום שהרופא היה נתון בפגישה שהתארכה. בעודו ממתין הוא חש בכעס רב, ובין הצדדים התחיל ויכוח. בסופו המטופל עזב את המרפאה מבלי שייבדק על ידי הרופא.

כעבור כמה ימים המטופל פרסם פוסט בפייסבוק, ובו הוא שטח את ביקורתו על התנהלות המרפאה והרופא באופן אישי. הוא התלונן כי המרפאה אינה משקיעה בלקוחות קיימים אלא רק בלקוחות פוטנציאליים. הרופא פנה למטופל וביקש להסיר את הפוסט, משום שמדובר לדבריו ב"פרסום משמיץ שאינו אמת" אשר עולה כדי "לשון הרע". אולם לא רק שפנייתו נדחתה, אלא שהפוסט אף הופץ כשש עשרה פעמים.

בית המשפט קבע כי אין מקום לפסוק פיצויים למרפאה ולרופא:

חוק איסור לשון הרע, שמכוחו הוגשה התביעה, מהלך על הקו העדין שבין שתי זכויות אדם מרכזיות- הזכות לשם טוב מחד והזכות לחופש הביטוי מאידך. מבחינת מישור האחריות הקבוע בחוק, שימוש בחופש הביטוי המכיל בתוכו לשון הרע הינו עוולה אזרחית המקימה זכאות לפיצוי. זאת בין היתר כאשר הדברים עלולים לגרום לפגיעה במשרתו, בעסקו או במשלחו ידו של מושא הפרסום. אולם מכיוון שגם חופש הביטוי הוא זכות יסוד במשטר דמוקרטי, חוק איסור לשון

הרע קובע מספר הגנות למפרסם. למשל, הגנת אמת בפרסום, הגנת תום לב וכדומה.

בית המשפט קבע כי אין לפסוק פיצויים בשל תחולתה של הגנת תום הלב. על פי סעיף 15(6) לחוק, הגנת תום הלב חלה כאשר פרסום נעשה בתום לב, בין היתר במסגרת "ביקורת על יצירה ספרותית, מדעים, אמנותית או אחרת שהנפגע פרסם או הציג, ברבים, או על פעולה שעשה בפומבי...". בית המשפט קיבל את טענות המטופל לכך שהפוסט היה "ביקורת" על השירות שניתן לו. נקבע כי מכיוון שאנו חיים בעולם אינטרנטי שבו התקשורת האלקטרונית ממוסדת גם ברשתות חברתיות, כל בעל מקלדת הוא מעין "מבקר פוטנציאלי".

דין תורה

ישנו היתר לפרסם לשון הרע רק אם יש בכך תועלת, ובתנאי שכוונת המפרסם לתועלת ולא לנקמה, וכן אין לו אפשרות אחרת להגיע לאותה תוצאה באופן שאינו גורם נזק. כמו כן עליו להישמר שלא להגזים או לצרף פרשנויות שאינן מוכרחות.

במקרה הזה המטופל לא עמד בכללים ההלכתיים לפרסום, הוא יצר נזק חמור לשם המרפאה על ידי זה שתיאר בצורה מוקצנת את המקרה, ואף לא בדק חלופות אחרות לשפר את המצב. ניכר גם שעשה כן ממניע של נקמה ולא מרצון לעזור לאחרים. בית הדין יטיל עליו לפרסם התנצלות ופעמים שאף יטיל עליו קנס. באשר לטענה שהועלתה בידי השופט שפעולה זאת היא בקורת לגיטימית, אין לזה משמעות הלכתית, מפני שאין היתר לפרסם ביקורת אלא לשם תועלת ועל פי הכללים שהוזכרו לעיל.